

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Status

SOCIALMEDICIN · MILJÖFRÅGOR · HANDIKAPP

Tidskrift för
Riksförbundet för
hjärt- och lungsjuka

Sture Wahlström
rapporterar i en andra
artikel om kärnkraften
hur diskussionen
gått i vårt land
Sid 5

Bengt W Johansson
skriver om en ny
utbildningsform
för distriktsläkare
Sid 8

Känner ni Åke Holm,
trollkarlen i lera?
Det gör Åke Magnusson
Se sid 12—13

Anderz Harning minns
Birger Vikström
Sid 18

RHL-information
Sid 20

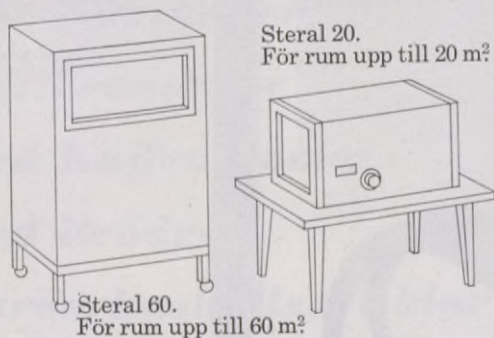
nr 9 1974
okt.-nov.
pris 3:—

Så här får du prova en Steral kostnadsfritt under två månader.

Du kan få låna hem en Steral luftrenare utan att det kostar dig någonting. Två månader får du behålla apparaten och du förbinder dig inte på något sätt att köpa den.

Enda villkoret är att din läkare medverkar i provet. Fråga honom om han tror att **allergen-sanerad** luft skulle kunna lindra dina besvär och om han vill skriva ett intyg, om provet utfaller väl. Intyget behövs dessutom om du vill söka bidrag från ditt landsting. Möjligheten att få bidrag varierar i olika landsting.

Fyll i både ditt eget och läkarens namn på kupongen och skicka den till oss. Vi sänder omgående en Steral till dig (glöm inte att ange vilken modell du vill prova).

Vill du efter provtiden behålla luftrenaren, betalar du enligt kupongen. Tycker du inte att Steral ger dig någon lindring, skickar du bara tillbaka den.

Om du först vill veta mer om luftrenaren, kan du rekvirera vår Steralbroschyr.

**Luftrenaren Steral
från
STORA KOPPARBERG**

Jag vill prova en Steral kostnadsfritt under två månader i samarbete med min läkare.

På kupongen markerar jag vilken modell jag vill prova och hur jag vill betala om jag behåller luftrenaren. I annat fall returnerar jag den.

- Lilla modellen (Steral 20)
- Kontant 1570:—
- På avbetalning 12 månader × 145:— (= 1740:—)
- Stora modellen (Steral 60)
- Kontant 2900:—
- På avbetalning 12 månader × 263:— (= 3156:—)
- Moms ingår i priserna.
- Jag vill ha broschyren om Steral.

Min läkares namn, adress och telefonnummer:

Mitt eget namn, adress och telefonnummer:

Posta kupongen till Stora Kopparberg
Specialprodukter, Fack, 791 01 FALUN,
före 1 november 1974.

Status 9/74

Status

Organ för Riksförbundet
för hjärt- och lungsjuka

nr 9/1974 årgång 37

Ansvarig utgivare: Albert Fredin
Redaktör: Erik Ransemar

Förbundskansli:

David Bagares Gata 3, 1 tr, Sthlm
Postadress: Box 3196,
103 63 Stockholm
Telefon: 08/23 15 30
Postgiro: 95 00 11 - 7

Tryckeri:

Axlings Tryckeri AB,
Södertälje

Prenumerationspris:
Helår 25:—, medlemspren. 10:—

Innehåll:

Rehabiliteringen ofullständig utan social rehabilitering	3
Probs	4
Den förvirrade kärnkraftdebatten. Om kärnkraftens användning i vårt land	5
Distriktsläkare på fortbildning. Rapport från ett symposium i Luleå	8
Nya möjligheter studera med RHL	10
Åke Holm — trollkarl i lera ..	12
Framtidens socialvård. En sammanfattning av socialutredningens förslag	14
Status bildkryss	17
Anderz Harning: Minns Birger	18
RHL-information	20

Foto sid 14: Mark Markefelt

Foto sid 15: Foto-Hernried

Omslagsfoto: Foto-Hernried

Rehabiliteringen ofullständig utan social rehabilitering!

Vid finska tuberkulosförbundets sommarskola i Libelits i augusti deltog Albert Fredin och Sivert Klasson från det svenska förbundet för att tillsammans med övriga nordiska förbunds deltagare penetrera begreppet rehabilitering. Den nordiska gruppen fann att rehabiliteringen måste anses vara ofullständig om inte också en social rehabilitering inrymmer i begreppet. Gruppen enades om att frågan är stor och betydelsefull och att den skulle vidareföras till Nordiska rådet via De Nordiska Tuberkulosförbundens Centralorganisation (DNTC). Följande skrivelse har härefter tillställts DNTC.

Begreppet rehabilitering innefattar enligt nu gängse språkbruk i de nordiska länderna dels en medicinsk och dels en yrkesmässig rehabilitering och kan ingå en pedagogisk rehabilitering. Studiegruppen anser emellertid att de handikappade skall bli tillförsäkrade rätten till en tillvaro som innebär jämställdhet med övriga medborgare. Därför måste frågan om social rehabilitering införlivas i begreppet om rehabiliteringen skall bli mera fullständig. För att detta skall bli möjligt erfordras att i rehabiliteringen även inrymmer åtgärder som leder till en social rehabilitering av de handikappade. En del av dessa åtgärder kan senare leda till att en arbetsmässig rehabilitering blir möjlig, men inledningsvis bör åtgärderna falla under beteckningen social rehabilitering.

Studiegruppen har funnit att en social rehabilitering därvid bör innehålla åtgärder som tillgodoser den handikappades fysiska behov, behov av trygghet och kärlek, människovärde och personlig integritet. Åtgärder som kan anses tillfredsställa sådana behov är bl.a:

garanterad ekonomisk trygghet genom pensioner, sjukförsäkring eller andra sociala förmåner till dess en yrkesmässig rehabilitering kan anses genomförd, rätt till en bostad med hänsyn tagen till handikappets art i en handikappvänlig bostads- och samhällsmiljö, hjälpmedel som kompenserar handikappet, hemhjälp och annan boendeservice samt transportservice, en meningsfylld fritid, anpassning och psykosocial service, samhällsinformation mot fördomar, och för ökad kännedom om sjukdomar och handikapp, ökat medinflytande över egna förhållanden.

Studiegruppen finner det också angeläget att man ger förmånerna inom socialpolitiken och rehabiliteringen en sådan utformning att det inte behöver kännas förödmjukande för någon att ta emot dem. Det skulle också behövas en bättre planerad samordning mellan de allmänna socialpolitiska åtgärderna och åtgärderna för de handikappades rehabilitering. Systemen har i många avseenden utvecklats tämligen oberoende av varandra. ■

Extraförtjänst till jul

Vi vänder oss till Dig som har intresse och lust att sälja vår tidning Status' julnummer, som utkommer i oktober månad.

I år liksom tidigare år har vi ett säljande och trevligt omslag till julnumret.

Årets julnummer av Status kostar kr 5:— och vi lämnar Dig hög provision.

Tag kontakt med Din lokalförening eller direkt med förbundskansliet på telefon 08/23 15 30 eller skriv under adress RHL, Box 3196, 103 63 Stockholm, så får Du ytterligare upplysningar om julnummerförsäljningen.

Probs

Ny förening i Kalix

Som ett led i den medlemsvärningskampanj som Länsföreningen Hjärt- och lungsjuka i Norrbotten bedrivit bildades i slutet av maj ännu en lokalförening, denna gång i Kalix.

Länsföreningens ordförande Bror Ek gratulerade den nya föreningen och önskade dess styrelse lycka och fram-

gång i de nya uppgifterna. Elsa Fransson, Luleå, informerade om praktiska problem och dessutom medverkade dr Jan-Erik Strähle med ett uppskattat föredrag om de vanligaste hjärt- och lungsjukdomarna. Till ordförande utsågs Henning Olänge. Övriga styrelsemedlemmar blev Olga Johansson, Nancy Höglund, Annie Ek och Berta Lindbäck. Till hösten planeras uppsökande verksamhet, medlemsaktivering, kurser m.m. Att döma av den stora tillslutningen vid mötet förefaller behovet av föreningen vara mycket stort. Redan vid starten anmälde sig ett 60-tal medlemmar. *Henning Olänge*

Falun har fått ny föreningslokal

Hjärt- och lungsjukas lokalförening i Falun har fått en egen lokal i nya Malmgården i fd Hammars vid Asgatan i Falun. Där skall det bli öppet hus för

alla medlemmar varje måndag i fyra timmar. Dit kan man gå om eftermiddagarna, samlas kring en kopp fika och ha en allmän gemtlig samvaro.

Det här är något helt nytt för föreningen. Föreningen är mycket livaktig med 400 medlemmar. 15 nya fick man på en informationsträff om hjärt- och lungsjukdom för en tid sedan.

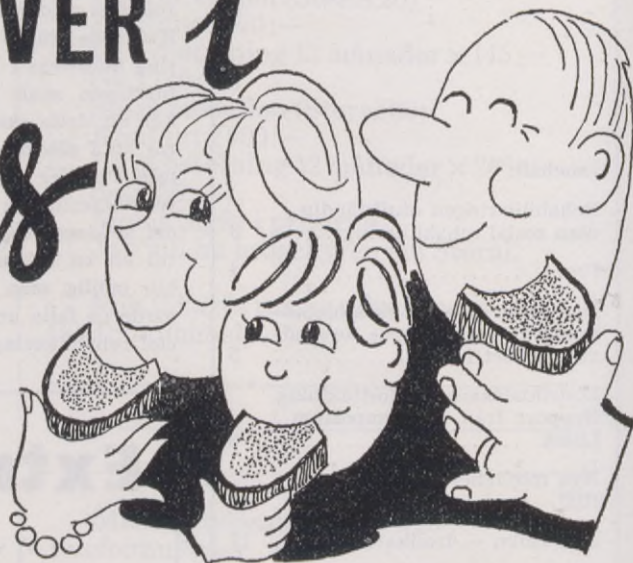
125 personer kom till träffen och det är en fin siffra.

— Syftet var att nå den allmänhet som inte närmare känner till hjärt- och lungsjukdomar. Vi har haft liknande träffar förut men den här slog alla rekord, säger en nöjd ordförande Erik Danielsson.

Medverkande var överläkare Magnus Korsgren och sjukgymnasten Ingrid Akerlund. De visade bla en film om hjärtinfarkt och en specialsång för hjärtsjuka demonstrerades. Många aktiva frågeställare i salongen fick klara besked.

Kvällen avslutades med kaffe och kvällens gästduo tackades med varsin blomsterbukett av Erik Danielsson och Gösta Ekblad.

PRICKEN ÖVER I Biggans

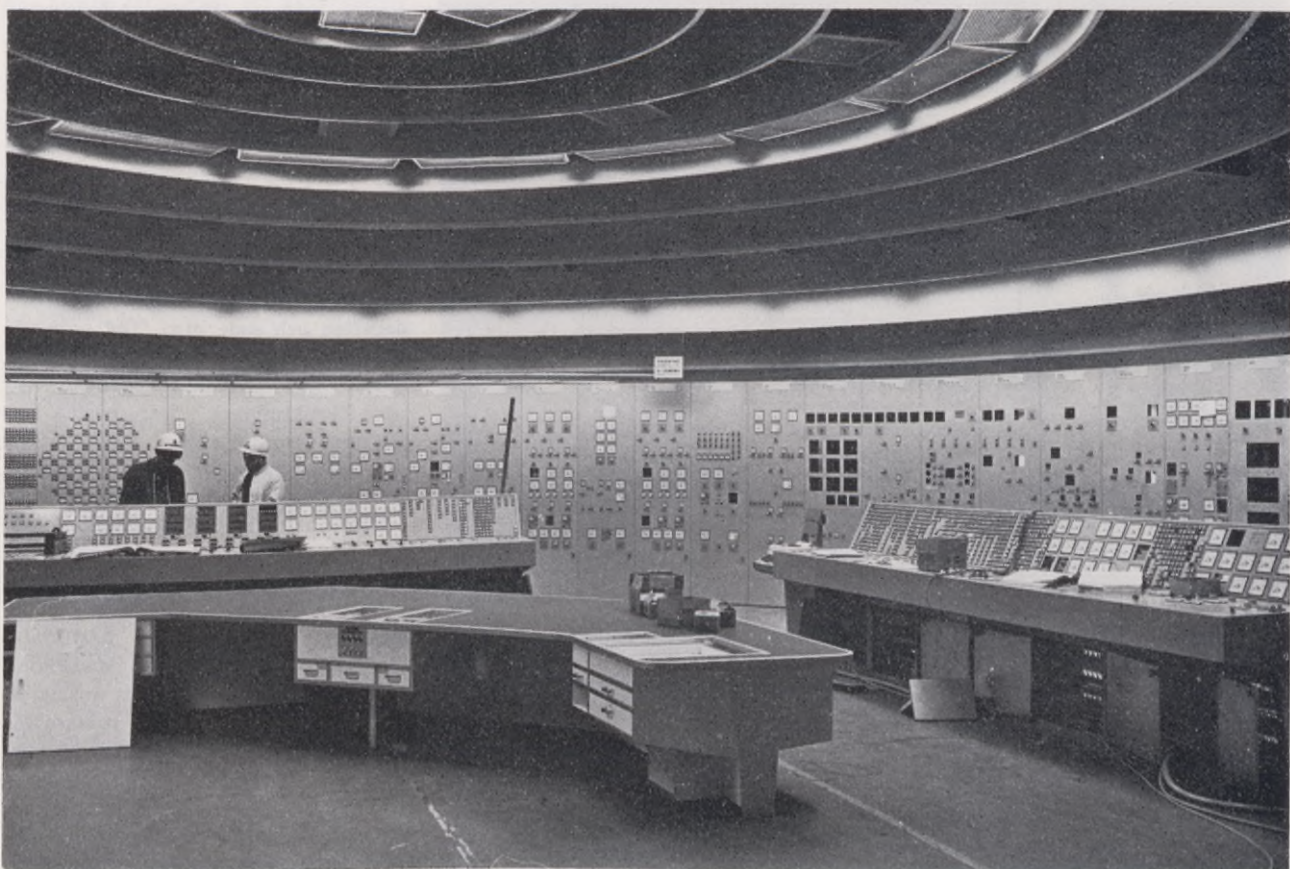

BÖCKLING som PASTEJ

SMÖR med AROM

VITLÖK
PERSILJA
PEPPARROT

En del av kontrollrummet i Ringhals 1, som nu har börjat provköras.

Den förvirrade kärnkraftdebatten

Om kärnkraftens användning i vårt land

I förra numret berättade **STURE WAHLSTRÖM** om den första atombombens tillkomst och om den forskning som ledde fram till atomens hemlighet. Nu går författaren in på kärnkraftens användning i vårt land och vad man har för åsikter här.

I en tidningsartikel för en tid sedan hävdade kärnkemiprofessorn Jan Rydberg vid Chalmers i Göteborg att kärnkraft inte borde diskuteras av lekmän. Han är långt ifrån ensam om denna överlägsna attityd. Den ömtåliga specialistläran får inte naggas alltför mycket i kanten. Människor som ingen utbildning har inom kärnkraftområdet skall knipa käft — det är den här professorns och en lång rad andra experters heliga övertygelse.

Rydberg och hans gelikar anser att satsningen på kärnkraften sannolikt är den klokaste åtgärd en svensk regering gjort under detta århundrade.

"Mänskligt slarv och gammal tankkonstruktion"

Man förutsätter bara att en snabb ökningstakt krävs på alla industriella områden och diskuterar vilka kraftslag som är förmånligast ur olika synpunkter, och naturligtvis kommer man härvid fram till att kärnkraften är den bästa tänkbara lösningen. Professor Rydberg har i flera artiklar och föredrag hävdad att omhändertagandet av det radioaktiva avfallet kan göras på ett säkert sätt. I en artikel i Svenska Dagbladet den 12 februari 1974 skriver han emellertid trots allt följande:

"Kärnkraften med alla dess steg från uranbrytning över kraftverk till omhändertagande av det radioaktiva avfallet är behäftade med en mångfald risker och liksom i all mänsklig verksamhet kan olyckor inträffa, varvid människor kommer till skada."

Och vidare:

"Det läckage som inträffade förra våren (1973) på en lagringsplats i sta-

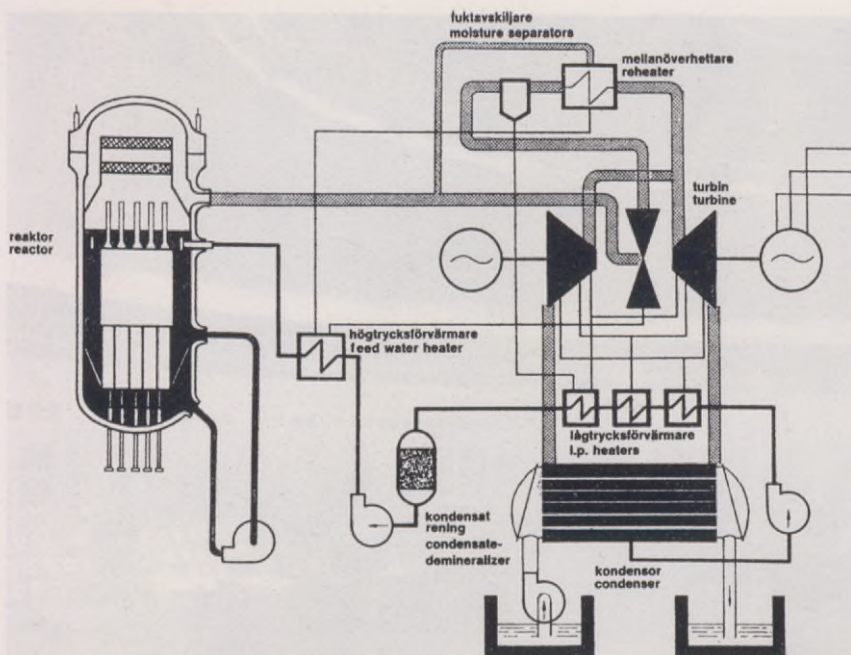
ten Washington, USA, var en följd av mänskligt slarv, gammal tankkonstruktion och dålig övervakning."

Vaksamheten vid den här lagringsplatsen skärptes snabbt, vilket dock inte hindrade att ett nytt och svårare läckage uppstod några månader senare.

850 störningar

I en speciell rapport har fö experter vid USA:s atomenergikommission nyligen dokumenterat att under knappt ett och ett halvt år 850 störningar inträffat vid 30 kärnkraftanläggningar. Risken för stora haverier sägs vara betydligt större än man tidigare trott.

Vidare har det ju under senare tid klagjorts hur lätt det är att komma över radioaktivt material av stor strategisk betydelse. Plutonium och uran kan stjälas utan alltför stor ansträngning av praktiskt taget vilken något så när händig och tilltagsen person som helst.

En schematisk framställning av den reaktorprincip som tillämpas vid Simpevarps atomkraftverk utanför Oskarshamn.

Flera tusen reaktorer om några årtionden

Om några årtionden kan vi räkna med att det finns flera tusen reaktorer i världen, och varje reaktor kan antas innehålla radioaktivt avfall motsvarande hundratala Hiroshimabomber. Detta fruktansvärt riskabla material måste hållas absolut avskilt från allt levande. Tusentals detaljer måste kontrolleras dygnet runt av tiotusentals människor under flera tusen år. En väldig industri måste hållas i gång för att möta alla tänkbara — och varför inte även "otänkbara" — eventualiteter, tex skador på förvaringskärl, flyttning av avfall från en plats till en annan om jordhävningar, ras eller översvämningar skulle inträffa. O s v, o s v.

Ingenting får klicka. Den mänskliga faktorn får aldrig svikta. Hur skall man århundrade efter århundrade kunna mobilisera miljoner tillförlitliga människor som håller effektiv vakt i varje tänkbart läge?

Och en annan sak. Vem garanterar att vi får ha fred på jorden? Internationella atomenergikommissionens chef, dr Sigvard Eklund, yttrade i ett föredrag förra hösten, att bibehållandet av fred var ett absolut oeftervärligt villkor för all planerad användning av kärnenergin. "Om kärnkraften bleve föremål för krigshandlingar skulle", sade han, "detta leda till de mest fasansfulla konsekvenser."

Sigvard Eklund är förvisso också han att räkna till topparna inom den internationella kärnkraftexpertisen — men lika optimistisk som nyssnämnde

Rydberg, Vattenfalls ingenjörer och vissa aningslösa politiker, är han följaktligen inte.

En enda partikel kan ge cancer?

Bland de mest fruktade inom hela det internationella kärnkraftsetablissemanget är den amerikanske "rebellen" Arthur Tamplin, som bla har presenterat ett helt nytt betraktelsesätt när det gäller plutoniums påverkan på inre organ. Han menar att en enda luftburen partikel av detta ämne kan orsaka cancer i ett organ. Den hittills gällande uppfattningen har varit den att cancerrisker skall bedömas med utgångspunkt från den strålning som hela kroppen eller i varje fall ett helt organ har råkat ut för.

Tamplin hävdar att en sådan bedömning är orimlig. Den radioaktiva strålningen från en plutoniumpartikel når inte så långt i organvävnader, säger han, men är intensiv inom det område den når. Hans slutsats är, att plutonium från exempelvis kärnenergianläggningar av skilda slag är inte mindre än 150 000 gånger för stort!

Tamplin är biolog och har vid flera tillfällen skakat den amerikanska atomenergikommissionen, som han en gång tillhört. Han slutade dock sedan hans undersökningsresultat underkänts. Sedan dess har han legat i ständig strid med kommissionen, som till för något år sedan leddes av folk med föga eller ingen biologisk utbildning.

Tamplin har många meningsfränder både i USA och på andra håll. En av

dem är professor Hannes Alfvén, som uttalat den ena skarpa varningen efter den andra, bla i form av flera brev till den svenska regeringen. Tyvärr har han dock mest mött döva öron.

Skräp till tekniker, sa Gunnar Sträng

Våren 1973 deltog finansminister Gunnar Sträng i den då pågående energidebatten och sade bla: "Det vore väl skräp till tekniker om de inte skulle kunna lösa säkerhetsproblemen vid våra kärnkraftverk." Själv påstod han sig inte vara det minsta orolig varken för reaktorhaverier eller ofullständig behandling av atomavfallet!

Men varför stod då statsrådet Lidbom för en tid sedan i Genève och ville genomdriva ett förbud mot terror- och områdesbombningar av tex flodvallar, dammar och kärnkraftverk? Och varför fick AB Atomenergi för inte så länge sedan ett anslag på 12 miljoner kronor för att studera säkerhetsfrågor? Hur pass stor är osäkerheten egentligen på den fronten?

Edward Teller, "vätekraftens fader", har ansett det helt oförsvarligt att placera den typ av reaktorer vi har i Sverige på kortare avstånd än 30 mil från tätbebyggda områden. De bör till yttermera visso, hävdar han, byggas i berggrum.

Inget av de svenska kärnkraftverken uppfyller dessa fordringar.

Vattenfall ser inga stora risker

I en broschyr med titeln "Kärnenergin och omgivningen", nyligen utgiven av Vattenfallsverket, står följande att läsa:

"De svenska säkerhetsmyndigheterna

De svenska kärnkraftverken. Ägesta, ett värmeverk, skall läggas ned. Marviken blev ett fiasko. Ringhals första aggregat är under inkörning. Barsebäck och Forsmark är under uppförande.

har hittills föreskrivit att nybebyggelse, med vissa undantag, inte får ske inom ca två kilometer från en kärnkraftstation. Inom ett område som sträcker sig någon mil från anläggningen måste planerna på ytterligare bebyggelse prövas av tillsynsmyndigheten.

Länsstyrelsen i det län där kärnkraftstationen är placerad har en beredskapsplan och stationsinnehavaren är skyldig att anmäla för myndigheterna om utsläppta aktivitetsmängder skulle överstiga de föreskrivna gränsvärdena.

Den tekniska utformningen av dagens kärnkraftstationer gör det inte längre nödvändigt att placera anläggningarna på långt avstånd från tätbebyggelse."

När man läser detta, undrar man om Edvard Teller är en komplett idiot. Vidare undrar man över om de sk "gräsrötterna" kommer att få veta något om eventuellt överstigna gränsvärden när det gäller aktivitetsmängder. Vilken gräns sätter man när det gäller panikrisken?

När detta skrivs pågår en närlokaliseringstudie. Sådana utredningar har även gjorts, och görs fortlöpande, i bl a Västtyskland och USA.

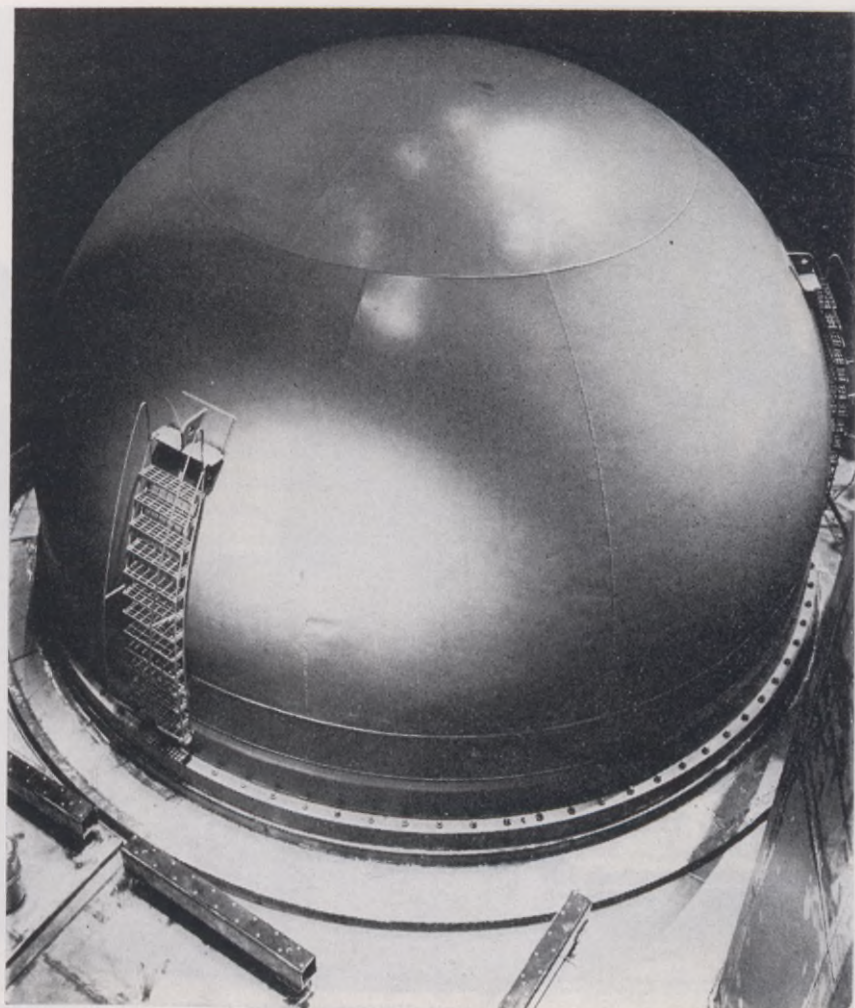
Så en lite elak fråga: Hur skall dylika undersökningar bedrivas i små och extremt tätbefolkade länder som Holland och Belgien? Eller Bangladesh, där det på en yta av endast 142 797 kvadratkilometer bor 26 000 000 människor!?

Hur bedömer man situationen i ett land som Japan, som dels är ringa till arealen, dels har en folkmängd på ca 107 000 000 och dels är ett av jordens mest jordbävningssdrabbade områden? Går det att finna några säkra berggrum där? Vad händer om landet drabbas av en jordbävning av samma storleksordning som den 1923, då 200 000 människor omkom och över 1 000 000 blev hemlösa?

Ingen tycks vara särskilt intresserad av den sortens eventualiteter. I Vattenfalls broschyr hittar vi den här lakonismen:

"Sannolikheten för ett tryckkärlsbrott är så låg att den är jämförbar med sannolikheten för en stor naturkatastrof."

Har Vattenfall någon aning om hur många naturkatastrofer som drabbat den här planeten bara under de sistförflutna femtio åren? De kan faktiskt räknas i många hundratal. Jordbävningar är årligen återkommande företeelser — ja, smärre skalv är faktiskt dagligen förekommande. Tex i Japan och på Nya Zeeland.

Kupolen över reaktorinneslutningen i Oskarshamns kärnkraftverk.

Avfallsvolymen obetydlig, säger Vattenfall

Ett annat exempel på Vattenfalls argumentation:

"Det högaktiva avfallet kan koncentreras till mycket små volymer. Det bränsle som måste tas ur en reaktor på ca 800 000 kW efter ett års drift ger en avfallsmängd av klyvningsprodukter på ca 20 kubikmeter koncentrerad lösning. Avfallsvolymen är alltså obetydlig om man jämför med den aska och det sot som måste tas om hand vid en konventionell, oljeeldad värmekraftstation som producerar lika mycket elkraft."

Hur man kan jämföra dessa högst olikartade avfallsämnen med varandra, borde vara obegripligt även för den som satt denna sangviniska formulering på pränt. Ty även hos den mest fanatiska kärnkraftsanhängare måste det ju finnas embryon till tivel och en aning om vad ordet sanning egentligen innebär.

På ett annat ställe i den märkliga broschyren får man veta, att det fred-

liga utnyttjandet av kärnenergin kommer att medföra utsläpp av främst krypton -85 och tritium. Utsläppen av dessa ämnen från alla världens kärnkraftstationer skulle år 2000 kunna ge hela jordens befolkning en stråldos på högst någon millirem/år från krypton -85 och några hundradels millirem/år från tritium. Sett ur global synpunkt är det tveksamt om man kan acceptera ett sådant strålbidrag från krypton."

Först alltså en med säkerhet mycket illa underbyggd beräkning av stråldoserna kring år 2000 — och sedan ett medgivande att krypton är synnerligen farligt.

Man tror dock att det skall komma att finnas metoder för att ta hand om kryptonet. Ja, just tror. Man vet inte.

Tritiumutsläppen från kärnkraftverk fram till år 2000 anser man "är försumbara ur miljöhygienisk synpunkt, även om utsläppen kommer att utgöra en betydande del av det "naturliga" innehåll av tritium i atmosfären."

Forts sid 22

Artikelförfattaren (2:a fr vänster) tillsammans med från vänster räknat informationschef Bo Nordling, dr Lennart Söderhielm, docent Olof Nyqvist och dr Toivo Hanski.

Distriktsläkare på fortbildning

Rapport från ett symposium i Luleå

Fortbildning har blivit vår tids lösen. Fortbildning i olika former är aktuellt för de flesta yrkeskategorier — inte minst gäller detta läkarna. Med tanke på den ständiga förnyelse som sker på det medicinska området i form av nya undersökningsmetoder och behandlingsmöjligheter är det naturligt att just läkarkåren extra noga måste följa med på sitt område. En ny utbildningsform för distriktsläkarna (detta ersatte nyligen den gamla beteckningen provinsialläkare) har kommit till stånd i regi av Svenska Distriktsläkarföreningen och läkemedelsföretaget Meda AB, framhåller docent **BENGT W JOHANSSON** i denna rapport från en kurs för distriktsläkare.

Denna kurs omfattar 3 utbildningsdagar. Den ena av dessa dagar, den så kallade magdagen, tar upp problem som är aktuella i öppen vård för patienter som har mag-tarmbesvär. Diabetes — diagnostikadagen diskuterar sockersjuka och laboratorieproblem. Den tredje dagen slutligen, "hjärtdagen", handlar om problem som är aktuella för hjärtpatienter i öppen vård.

Ett särskilt symposieråd instiftades med uppgift att planlägga de olika dagarna. För hjärtdagen enades man om att förhöjt blodtryck (hypertoni), hjärtsvikt samt rubbningar i hjärtrytmen inklusive artificiell pacemaker (hjärtstimulator) vore lämpliga temata. I kursen ingår också en kursvärdering, som bla omfattar utlåtande om de ämnen som valts. Denna del av kursvärderingen har talat för att dessa

tre temata är i hög grad aktuella för distriktsläkarna.

Förhöjt blodtryck är en vanlig sjukdom

Den är lömsk därför att den kan debutera smygande utan påtagliga symptom — endast en blodtrycksmätning kan då avslöja sjukdomens existens. Möjligheterna för en uppsökande verksamhet för att på ett tidigt stadium upptäcka sjukdomen diskuteras. Än så länge är resurserna för en sådan "screening" ingalunda tillräckliga.

Det finns olika orsaker till förhöjt blodtryck. På kursen diskuteras ett schema, en utredningsmodell, som kan följas i öppen vård. Under senare år har tillkommit åtskilliga nya behandlingsmöjligheter, framför allt i form av nya läkemedel. De olika indikationer-

na för dessa diskuteras — men också deras biverkningar. Det är ju så att alla läkemedel — även de enklaste huvudvärkspreparat — kan förorsaka biverkningar. Detta skall inte fördunkla värdet av preparaten, men man måste känna till de olika biverkningar som kan uppstå och vid behov åtgärda dessa genom en dosjustering eller byte till ett annat preparat. Om man har börjat med en blodtryckssänkande medikation måste man i de flesta fall räkna med en livslång behandling och patienten måste kontrolleras med regelbundna intervall. Möjligheten för patienten att själv mäta blodtrycket eller låta distriktssköterskan göra det tas också upp till diskussion under kursens gång.

Hjärtsvikt kan ha många olika orsaker

Hjärtsvikt kan ha många olika orsaker, bl a förhöjt blodtryck. Här har man sedan många år möjlighet till behandling i form av digitalis, som produceras av en av våra trädgårdsväxter, nämligen fingerborgsblomman, digitalis lanata och digitalis purpurea. Det är ungefär 200 år sedan som den engelske läkaren William Withering fick till bedömning ett gammalt familjerecept, som bestod av en dekokt av ett tjugotal örter och växter, och kom efter flera års analyser fram till att det var just den i dekokten ingående digitalisen som var den verksamma substansen mot vattusot. I stället för de torkade digitalisblad som användes till för inte så många år sedan har man nu rena kristalliniska digitalispreparat. Digitalisliknande substanser finns även i andra växter tex sjölöken, scilla maritima. Detta har varit känt sedan flera tusen år och sjölöken användes av de gamla egyptierna i behandlingen av vattusot. Sjölöken har fått en renässans och substanser ur denna växt finns idag tillgängliga på marknaden. Behandlingen av hjärtsvikt kan effektiviseras genom tillförsel av urindrivande preparat. Olika aspekter på hithörande problem, såsom biverkningar och effekten av kombination av olika preparat tas också upp till diskussion under fortbildningsdagarna.

Distriktsläkaren har en viktig uppgift

Rubbingar i hjärtrytmen har under senare år blivit alltmera dominerande, dels därför att man blivit medveten om att de kan uppträda i en mängd okarakteristiska former, dels därför att vissa av dessa rytmrubbingar effektivt kan behandlas med en pacer-

maker (hjärtstimulator). Distriktsläkarna befinner sig här i frontlinjen. Det är ofta de som först konstuleras av den här patientkategorin och de har här en viktig uppgift att vara uppmärksamma på förekomsten av rytmrubbingar som är tillgängliga för behandling.

Kurserna har blivit mycket uppskattade

Fortbildningssymposiet är upplagt i internatform. Föreläsare och deltagare har således möjlighet till diskussion och erfarenhetsutbyte inte bara vid diskussionen utan också på kvällstid. Tiden mellan "lektionerna" utnyttjas också av läkare på långt avstånd från varandra till interkollegiala kontakter, en möjlighet som uppskattas mycket.

Denna typ av fortbildningssymposier började våren 1973 i Norrköping och har följts av kurser i Sundsvall, Växjö, Göteborg, Stockholm, Uppsala, Örebro, Skövde, Halmstad och Luleå. Kurserna har varit mycket uppskattade, något som inte bara framgår av den goda anslutningen och de positiva utlåtandena i kursvärderingarna, utan också av att andra läkarkategorier följer distriktsläkarnas exempel.

Pristagare bildkryst nr 7

- 1:a pris 25 kr Nanny Lundin, Oluff Nilssons väg 4, 433 00 Partille
 2:a pris 10 kr Birgitta Tegström, Lundagårdsg 12, 961 00 Boden
 3:e pris 5 kr B. S. Bengtsson, Sköldmöv 15, 281 00 Hässleholm

Status Jul 1974

- goda berättelser
- intressanta artiklar
- underfundiga dikter
- originalteckningar av hög klass
- fina fotografier

Kostar 5:—

Kan beställas redan nu

KRAHNER

då det gäller stolar och bord för samlingslokaler . . .

Även SITTRUPPER i klädda stålrörsmöbler

Infördrå vår offert

ANDERS KRAHNER AB Skillingaryd

Telefon 0370/706 40 Telex 700 62

Nya möjligheter studera med RHL

I ett samhälle som kännetecknas av standardförändringar och stark utveckling blir studieverksamhet och information utomordentligt viktiga angelägenheter. Utbildningen är en av hörnstenarna i utvecklingen mot höjd levnadsstandard, fördjupad demokrati och individens möjligheter till ett rikare och mera meningsfullt liv. I dag är detta ett erkänt faktum och motivet för kraftiga insatser både från samhälle och organisationer och enskilda. En demokratisk organisation måste därför ha kunniga förtroendevalda och funktionärer men också intresserade, välinformerade och aktiva medlemmar. Den uppgiften ställer stora krav på förtroendevaldas kunskaper och färdigheter och den förutsätter också att bland medlemmarna finns sådana, som är beredda och har förmåga att aktivt engagera sig i organisationens arbete och påtar sig förtroendeuppdrag.

Under hösten kommer 11 st veckoslutskurser att genomföras med tema på förbundets nya kursmaterial "Aktiv medlem". Kurserna genomförs i samarbete mellan ABF-distrikten och centralorganisationerna och riksförbundet. Eftersom bidragen till kurs- och konferensändamål i de flesta landsting ej täcker hela kostnaden kommer en viss deltagaravgift att debiteras centralorganisationerna eller resp förening som sänder deltagare till kurserna. Vidare kommer 2 veckokurser att genomföras, en är avsedd för studieorganisatörer och den andra är avsedd för socialombud steg 1.

Inom flera centralorganisationer kommer kurserna och studiecirkelarna att föregås av sk uppsökande verksamhet med förfrågningar om intresse finns att delta i den arrangerade kursen eller studiecirkeln. Vid dessa samtal kommer säkert önskemål om ut-

formning av mötesverksamhet samt sociala spörsmål fram. En medlemsvårdande verksamhet, som om den utföres rätt, bevisligen gett mycket goda resultat.

Ge vuxna möjligheter till grundutbildning

Vi har tidigare nämnt att en organisation behövs kunniga medlemmar. Det ligger emellertid också i organisationens intresse att se till att medlemmarnas personliga studiebehov kan tillgodose. Den övervägande delen av den nu vuxna befolkningen i vårt land har fått en kort och bristfällig ungdomsutbildning och inte minst med hänsyn till den goda utbildning som ungdomen i dag erhåller och det alltmer komplicerade samhället som vi lever i är det angeläget att dessa vuxna får en reell möjlighet att förbättra och komplettera sin grundutbildning.

Utveckla färdigheter

Vår studieverksamhet skall också kunna utveckla en rad mycket betydelsefulla färdigheter tex att kunna uttrycka sig med egna ord, kunna diskutera och argumentera osv. En annan mycket viktig uppgift är att försöka undanröja de hinder som nu utestänger många människor från ett aktivt deltagande på kulturlivets område. Avsikten skall givetvis vara att försöka skapa reell valfrihet på kulturlivets område för så många som möjligt. Att skapa förutsättningar för var och en att ägna sig åt den eller de aktiviteter som hon eller han finner meningsfulla eller intressanta.

Kultur är inte bara estetiska aktiviteter. I det begreppet bör vi kunna lägga in folkbildning, föreningsliv och samhällsarbete. Överhuvudtaget vill vi i begreppet kultur lägga in alla sådana kunskaper, upplevelser och kontakter som underlättar individens möjligheter i ett komplicerat samhälle. Studieverksamheten blir därför en väsentlig uppgift.

Varför just studiecirkeln?

Studiecirkeln har funnits i svensk vuxenutbildning i över 75 år. Den har

växt fram ur små möjligheter och utvecklats till en tongivande pedagogisk form och fått stor betydelse för skolläringen inom det svenska organisationslivet. Idag vet man genom vetenskapliga mätningar att metoden också är pedagogisk riktig framförallt i vuxenundervisningen. Det är framförallt följande skäl som ger studiecirkeln dess dominerande roll. Gruppens samlade erfarenheter ökar kunskaperna, gruppstudierna stimulerar till ökad aktivitet. De åsikter som förs fram kan prövas kritiskt och deltagarna tränas i att umgås under demokratiska former.

RHL har eget studiematerial

Vilka studiecirkelklar kan då vara lämpliga för oss? Ja, naturligt är det Riksförbundets för hjärt- och lungsjuka eget studiematerial "Aktiv medlem". "Aktiv medlem" är indelad i fem avsnitt, av vilket det första tar upp vår organisation, den grundläggande målsättningen samt en del historik. Vårt riksförbund utgör en del av den samlade handikapprörelsen och vår verksamhet formas efter demokratiska beslut, därför ägnas ett par sidor åt förbundets organisatoriska uppbyggnad samt hur man som enskild medlem genom sin hemförening kan påverka förbundets verksamhet.

Avsnitt två behandlar helt kort de sjukdomar som förbundet omfattar och hur dessa påverkar vår rätt till arbete, rätt att bo i en bra bostad, rätt till trygg ekonomi, rätt att delta i olika fritidsaktiviteter osv. Rättigheter som borde vara självklara men som så få av våra medlemmar kan utnyttja, eftersom vi lever i ett samhälle som är uppbyggt för friska människor.

I det tredje avsnittet av studiematerialet granskas samhällets åtagande och ansvar, samarbetet mellan de olika handikapporganisationerna och samarbetet med myndigheterna.

I avsnitt fyra behandlas förbundets ekonomi eller snarare brist på ekonomi, varifrån pengarna kommer och hur de används.

I det femte avsnittet slutligen kommer framtiden in i bilden. Vi vet redan idag att allt större krav ställs på våra organisationer och vi måste följa med i samhällsutvecklingen, inte minst de enskilda medlemmarnas engagemang i de nya handikappråden ställer krav på finesse och idérikedom. ▶

**STÖRRE GLÄDJE
MED RÖKFRIA
SAMMANTRÄDEN**

"Aktiv medlem" ger diskussionsunderlag

"Aktiv medlem" får ses som ett diskussionsunderlag, där medlemmarna kan komma med idéer och impulser för verksamheten. "Aktiv medlem" är ett komplement och kan kombineras med Vår förening, Vår trygghet eller studiecirkel i andra samhällsämnen. "Aktiv medlem" är således i allra högsta grad aktuell för alla inom organisationen. Vi har tidigare talat om att en demokratisk organisation kräver välinformerade och kunniga förtroendevalda och medlemmar. Ämnen som är aktuella är *Vår förening, Vårt möte,*

vilka behandlar förenings- och mötetechnik. *Vår trygghet* ger en orientering om vår socialpolitik. Huvudvikten i framställningen har lagts via redovisning av de penningbidrag som lämnas genom socialförsäkringen, familje-, bostads- och arbetsmarknadspolitiken. Grundboken har utformats så att läsaren lätt ska kunna finna de upplysningar som vid ett visst tillfälle eller en viss situation kan behövas. Efter avslutade studier kan den därigenom kännas som ett uppslagsverk för föreningsfolk, som ofta får bistå medlemmar med råd och upplysningar i sociala frågor. ■

REAL-Stolen Høj och sänkbar arbetsstol

REAL-stolen svensktillverkad specialstol för rörelsehindrade. Utförande i kraftig stålörskonstruktion. Tippningsssäker. Sitthöjd 40–56 cm, alt. 50–66 cm.

Realstol med standardarmstöd, även justerbara i bredd, 4 st 75 mm länkrullar, därav 2 låsbara.

Realstol utrustad med: Förflyttningsskåp, extra stor ryggplatta, låsbar sättsnurrning, høj- och sänkbara armstöd, 4 st 75 mm länkrullar.

REAL-stolen levereras som standard med armstöd reglerbara. Justerbart ryggstöd — 2 låsbara hjul samt 2 klothjul. Klädd med tyg eller galon i färgerna rött, blått, grönt, lejongult.

REAL-stolen kan även utrustas med:

- Fotring: hel - halv eller kvarts
- Handmanövrerad förflyttningsskåp (som alternativ till de låsbara hjulen)
- Låsbar sättsnurrning
- Høj- och sänkbara armstöd — som även är justerbara i bredd
- Extra stor ryggplatta
- 5 cm djupare sittplatta
- Nackstöd reglerbart
- Benstöd reglerbart
- 75 mm länkrullar. Mycket lättgående. 75 mm dito låsbara
- Armstödsplattor 8 cm kortare än standard
- Bromsspak avkortad 10 cm
- I coxitutförande med fällbara klaffar
- Lyftomat = höjinställning med gasfjäder — NYHET!
- Specialutförande enligt önskemål

STATSBIDRAGSBERÄTTIGAD

KONTAKTA OSS FÖR EV. PROVSTOL

KORTA LEVERANSTIDER

**mercado
rehab**

Box 16348 103 26 Stockholm 16

OBS! Nytt tel.nr 08/67 39 39

Rosor från norr till Långasjön i söder

Vill gärna skriva några rader om vår vistelse vid Hjärt- och Lungsjukas konvalescenthem Långasjön i Blekinge, skriver RUNO och BRITTA SUNDBERG. Vi blev rekommenderade av Märta Sjölund, ordförande i Sundsvallsavdelningen att resa dit och det var med en spänd förväntan vi anlände. Vi måste säga att vi blev överraskade vid mottagandet, ty Långasjöns grundare och "motor", Alva Bengtsson, och patienter mötte oss med stora famnen, och vi trivdes från första stund.

Vi har varit på andra konvalescenthem och kan därför göra jämförelser. Här fanns inget som vi erfarit förut, nämligen kottaribildning, utan vi var som en enda stor familj, och vad det betyder förstår väl alla. Vi ifrån Norrland blev imponerade av den vänlighet och kamratskap som fanns därnere.

Blekinge, "Sveriges trädgård", gör verkligen skäl för namnet. Promenader i ek- och bokskogar är vi inte vana vid. Vi skall sannerligen propagera för att flera härifrån kan komma dit. Nu är det ju också en ekonomisk fråga för oss norrlänningar, men när Riksförbundet verkligen får reda på hur välgörande det är för oss som bär på ett "osynligt handikapp" att få miljöombyte, är vi övertygade om att ett mycket stort anslag beviljas för att Långasjön skall få fortsätta att få vara en ljuvlig tillflyktsort för oss alla som behöver avkoppling.

Men nu är det inte bara att vistas på Långasjön. Alva ordnar även utflykter till olika sevärda platser. Vi fick faktiskt se vad vi tror är Sveriges vackraste plats, nämligen Blomstergården i Eringsboda. Lyckligtvis hade Märta från Sundsvall kommit för att hälsa på. Med sin filmkamera kan hon så småningom visa många hur vackert det var överallt. Det kulinariska skall vi ej heller glömma, god och nästan för god mat fick vi, kökspersonalen får vår honnör.

Vi önskar nu att vi även nästa år få komma tillbaka. Efter detta finns för oss inget annat alternativ.

Ake Holm i skulpturverkstan

"Josef hade en skön gestalt och var att skåda. Och efter en tid hände sig att hans herres hustru kastade sin skon på Josef och sade: — Ligg hos mej!" (Terrakotta från 30-talet)

Europa och tjuren (Ur grekiska mytologin)

Legenden Åke Holm

Porträtten sid 12—13:
Conny Magnusson

Sara

David och kung Saul
(Terrakotta från 30-talet)

Konstkeramikern Ake Holm i Höganäs blivit något av en legend. Han gör de mest underbara krukor, fat och skålar, men framför allt gör han skulpturer med figurerna hämtade från Gamla Testamentet och grekiska mytologien. Här finner vi Moses, Abraham och Sara, Lot och hans döttrar, David och kung Saul och från grekiska mytologien finner vi Europa och tjuren och De tre gracerna. Skulpturerna framställs antingen i terrakotta eller i glasyrer av underbaraste slag. Ake Holm — 74 år gammal — började sin keramiska bana redan efter folkskolans slut. Det blev förstas Höganäsbolaget och där var i kontakt med glasering och bränning — en konst som han sedermera lärt sig att behärska till fulländning. 1928 startade han egen verkstad och är i dag tablerad som en av landets förnämsta keramikere.

Som god vän till Ake Holm har jag haft förmånen att i drejarhörnan på "verkstan" få tillbringa många angenäma pratstunder. Där har jag lärt mej känna inte bara konstnären Ake Holm utan även hans "gubbar". Man känner inte personerna i Gamla Testamentet förrän man sett Ake Holms konst. Då först vet man hur de verkligen måste ha sett ut och uppträtt.

På 30-talet gjorde han sina Kullatrollstengods i blågrå glasyr. Dom fick han högst 3 kr styck för på den tiden. Nu betalar folk gladeligen 500 kr för dem — om man lyckas få tag på några. Ake Holm tycker det är komiskt. Han hade 20 hårda år då han fick försörja sej på att spela d musiken i olika orkestrar för att kunna fortsätta med keramiken!

Ake Holm har haft endast 2 separatutställningar. Den första på Malmö Museum 1956 och den sista (?) på Höganäs Museum 1970. Till den senare kom över 7 000 besökare. Det är ungefär 3 gånger så mycket som Höganäs Museum brukar ha på ett helt år. Han ställde ut 150 sagolika terrakottapjäser, stengodsfat och skulpturer men ingen var till salu. Det säjs att det är oerhört svårt att få köpa en "grej" av Ake Holm. Kanske det — men det är en upplevelse att bara få se och känna på Moses, David, Sara och alla de andra "händisarna". En sak är klar. Ingen som besöker Höganäs bör tveka om ett besök hos Ake Holm eller på Höganäs Museum där flera av hans verk finns.

Ake Magnusson

trollkarl i lera

Övriga foton:
Conny Magnusson/
Lennart Karlsson

De tre gracerna
(Ur grekiska mytologin)

Moses och koppararmen

Framtidens socialvård?

En sammanfattning av socialutredningens förslag

Socialutredningen har nu kommit med ett stort principbetänkande. Socialutredningen anger — utifrån de sociala mål som bör gälla för socialvården — de förändringar av samhällsmiljön som socialvårdens insatser bör syfta till då det gäller bostadsområden, arbetsplatser, kommunikationer, fritidsaktiviteter och utbud av sociala tjänster. STATUS ger här en sammanfattning av de viktiga praktiska förslagen.

Allmänt förebyggande insatser

Förebyggande syfte har enligt socialutredningen särskilt följande delar av socialvården:

uppsökande verksamhet och kartläggning

påverkan av yttre förutsättningar rådgivning och bistånd.

Målet bör vara att alla väsentliga sociala problem skall spåras upp och bearbetas. Medlen är i första hand att bedriva uppsökande verksamhet som syftar till såväl allmän åtgärdsplanering som tidig individuell behandling. Det gäller att kartlägga problemen och utarbeta åtgärdsprogram samt att bedriva fältverksamhet för att få kontakter och möjlighet att arbeta med olika grupper.

För att påverka miljöer och mekanismer som tenderar att stöta ut människor med sociala problem rekom-

menderar utredningen bl a stöd till olika organisationer, fritidsverksamhet, stöd till ungdomsgrupper i riskzonen, samarbete med skolan samt med företag och fackföreningar i syfte att skapa större förståelse och socialt ansvarstagande för sociala problem.

Socialutredningen framhåller vidare behovet av en väl utbyggd rådgivning.

Socialvårdsinformation

Den sociala informationens huvudsyftet är dels att ge medborgarna kännedom om sina rättigheter och skyldigheter, dels att förmedla värderingar och kunskaper som är av betydelse för opinionsbildningen. Informationen är också av grundläggande betydelse för

att medborgarna skall få insyn och inflytande.

En aktiv samhällsinformation ökar den enskildes möjligheter att återföra erfarenheter och synpunkter till socialvården. Informationen bör alltså vara ömsesidig.

Information skall ges i en lättillgänglig och vardaglig form. Nya vägar och former bör prövas för kontakt med allmänheten. Bl a TV och regionalradio har här viktiga uppgifter.

Socialutredningen har särskilt uppmärksammat att socialvården i många fall inte kan tillrättlägga bristfällig eller felaktig information som kan förekomma i massmedia. Utredningen finner dock inte skäl att utvidga de formella möjligheterna att lämna ut uppgifter som rör enskild person. Hänsynen till den enskilde och tilliten till sekretessen anses vara av grundläggande betydelse för det sociala arbetet. Det är emellertid angeläget att tillämpningen av gällande bestämmelser underlättas. För den skull bör socialstyrelsen verka för att de som arbetar inom socialvården fortlöpande informeras om vad som gäller beträffande handlingssekretess och tystnadsplikt.

Socialbidrag

Socialutredningen anser att behovet av sådan ekonomisk hjälp som nu benämns socialhjälp bör minskas genom fortsatt utbyggnad av de allmänna socialpolitiska insatserna genom bl a socialförsäkringen och andra generella åtgärder. Det står dock klart att en kommunal behovsprövad ekonomisk hjälp kommer att behövas även i framtiden. Denna hjälp föreslås bli kallad socialbidrag och föreslås bli knutet till det basbelopp som gäller enligt lagen om allmän försäkring.

Socialbidraget bör tillgodose dels behov av ekonomisk försörjning när det inte kan ske på annat sätt, dels behov av ekonomiskt stöd i förebyggande eller rehabiliterande syfte.

Rätten till socialbidrag föreslås bli vidare än den nuvarande rätten till socialhjälp. I den nuvarande socialhjälpslagen preciseras de skilda orsakerna till bristande försörjningsförmåga (minderårighet, sjukdom, ålderdom etc.) som grundar rätt till obligatorisk socialhjälp. Socialutredningen anser att i den framtida sociallagstiftningen bör som grund för rätten till socialbidrag till försörjningen anges dels att medel saknas härtil, dels att behovet inte tillgodoses på annat sätt. Denna bestämning innebär att bl a arbetslösa kan bli formellt berättigade till socialbidrag. Den nuvarande uppdelningen i obligatorisk och frivillig hjälp föreslås

utmönstrad ur lagstiftningen.

Socialbidragets syfte skall vara att tillförsäkra den enskilde möjlighet till skälig levnadsstandard. Till skälig levnadsstandard hänför utredningen personliga utvecklingsmöjligheter och resurser för aktiva levnadsförhållanden i avseende på fritid, rekreation och sociala kontakter.

Det finns fortfarande betydande skillnader i socialhjälpstandard mellan olika kommuner. Utvecklingen visar dock att skillnaderna minskat. Socialutredningen finner det nödvändigt att en utjämning här kommer till stånd.

Sociala tjänster

De sociala tjänsterna bör medverka till att främja jämställdhet i samhället i fråga om materiell levnadsstandard och personliga utvecklingsbetingelser. Behovet av stöd och hjälp till dem som

lever under ogynnsamma villkor måste särskilt beaktas. Tjänsterna bör tillhandahållas efter klart angivna riktlinjer och under medverkan från den som berörs.

De sociala tjänsterna måste vara lätta att nå. Det kan därför vara lämpligt att samordna förmedling av sådana tjänster med annan verksamhet. Socialcentraler ger också goda förutsättningar för lätt åtkomlig allsidig service.

De sociala tjänsterna bör omfatta insatser inom bl a följande områden:

- Stöd för barns omvårdnad och utveckling genom barnomsorg, social hemhjälp, rådgivning till föräldrar och fritidsverksamhet.
- Stöd för försörjning genom kontant hjälp, rådgivning och information.
- Åtgärder som underlättar självständigt boende för vissa grupper (sju-

ka, äldre, handikappade) genom social hemhjälp, särskild service åt handikappade och andra hjälpåtgärder (tex matdistribution, fotvård, hårvård, telefonservice).

- Åtgärder som främjar umgänge, aktivitet och samverkan genom fritidsgårdar och föreningsstöd.
- Färdtjänst som ökar handlingsfriheten för vissa grupper (äldre, handikappade mfl).
- Rådgivning och information i sociala frågor, förmedling av kontakt med myndigheter och bistånd med skrivelser m.m.
- Social jour som täcker behov inom alla områden där socialvården har uppgifter.

Insatser i socialvård

Socialutredningen framhåller att utredningsarbete och problembearbetning måste bedrivas i samarbete med klienten. Denne måste uppfatta arbetssätt, lösningar och beslut som resultat av gemensamma insatser. Den enskildes personliga integritet skall skyddas och respekteras. I samarbetet gäller att klienten själv behåller ansvaret för sin situation. Om socialvården vidtar en åtgärd som inte är överenskommen med klienten skall grunderna och beslutsunderlaget redovisas.

Socialvårdens insatser skall syfta till att frigöra och förstärka klientens egen förmåga. Val av åtgärder görs med hänsyn till den aktuella situationen samt klientens egna förutsättningar.

Institutionell vård och behandling

En bättre samordning mellan institutionell vård och behandling och stöd och behandling i mera öppna former bör eftersträvas.

Vid utformning och användning av institutionerna är tre principer enligt socialutredningens mening av grundläggande betydelse.

Kontinuitet: Förtroendefulla relationer utgör grunden för ett framgångsrikt individuellt behandlingsarbete. En sådan kontakt skall kunna bibehållas och utnyttjas även under institutionsvistelse. Kravet på största möjliga kontinuitet gäller också övriga samhällsorgans medverkan vid planering och genomförande av olika aktuella insatser.

Flexibilitet: Arten av insatser liksom tidpunkten för utnyttjande av en institutions resurser måste anpassas till den enskildes aktuella behov och situation. För detta krävs att resurserna är lätt åtkomliga samt möjliga att förena i ett individuellt åtgärdsprogram.

Närhet: Enligt socialutredningens uppfattning bör en viktig strävan vara att begränsa avståndet hemort—institution. Geografisk närhet underlättar kontakten med klientens anhöriga och deras eventuella utnyttjande av institutionen samt olika samhällsorgan på hemorten.

Institutionen skall vara ett medel att genomföra ett behandlingsprogram. Den utgör en av flera alternativa resurser. Små enheter bör eftersträvas. Behandlingen skall i princip vara frivillig.

Socialutredningen redovisar olika individuella behov som kan erfordra behandling vid institutionen. Dessa är rådgivning, kontakt för personer i riskzon för missbruk och för kriminellt beteende, behandling av ungdomar och vuxna i akuta krisituationer av destruktiv karaktär, utredning och vård av småbarn i behov av omedelbara åtgärder, observation och behandling av allvarligt störda barn, utredning i fråga om unga lagöverträdare, problemlösning i fråga om ungdomar och vuxna som är motiverade för behandlingsplanering, inackordering för huvudsakligen missbrukare med komplicerade arbets- och bostadsproblem samt skyddade miljöer för vissa äldre gravt alkoholskadade och socialt utslagna.

Ett statligt huvudmannaskap för någon del av verksamheten blir svårt att förena med kraven på närhet, flexibilitet och kontinuitet. Socialutredningen anser därför att andra lösningar bör övervägas. Utredningens ställningstagande innebär att kommuner och landsting får ett gemensamt ansvar för att anordna och driva erforderliga institutioner. Utredningen anger härvid två olika alternativ, varav det ena innebär att kommunerna skall ha ett primärt ansvar för institutionella resurser och landstinget ett sekundärt och det andra att landstinget åläggs ett huvudansvar för de institutionella resurserna.

Resursplaneringen skall enligt utredningens förslag ske genom att i varje län upprättas en institutionsplan. Denna fastställs av länsstyrelsen för viss tid och ses över årligen. Av planen bör framgå vilka institutioner som skall finnas inom ett län och vilka huvudmän som skall tillhandahålla dessa.

Primärkommunernas vårdansvar

Socialutredningen anser att primärkommunen bör ges ett yttersta ansvar för den enskildes sociala situation. Kommunen bör tillse att den enskilde ges en tillfredsställande omvårdnad.

Med kommunernas yttersta vårdan-

svar följer en skyldighet att avhjälpa sådana individuella hjälpbehov som inte tillgodoses av annat samhällsorgan. Socialutredningen anser att rätten till bistånd genom socialvården skall vidgas. En individuell rätt till bistånd bör föreligga i det fall åtgärden erfordras för att den enskilde på ett skäligt sätt skall kunna klara sin livsföring.

Sociala vårdinsatser utan den enskildes samtycke

Socialutredningens övergripande mål uttrycker en strävan till starkt minskat behov av ingripanden utan den enskildes samtycke. Det är nödvändigt att utforma samhällets verksamhet så att människornas sociala problem i största möjliga utsträckning kan förebyggas eller lösas genom frivillig samverkan. Socialutredningen räknar emellertid med att omhändertaganden utan den enskildes samtycke kommer att under överskådlig tid behövas i vissa undantagsfall. Sådant omhändertagande skall enligt utredningen grundas på en helhetsbedömning av den enskildes situation, vad gäller risker för hans liv, hälsa och utveckling. Dessa föreslagna grunder skiljer sig från de gällande socialvårdslagarnas mera symtomorienterade och preciserade villkor för omhändertagande av typ hemfallenhet, antal fylleriförseelser etc., som föreslås utmönstrade ur lagstiftningen.

När det gäller barn bör omhändertagandena kunna ske endast i de situationer då förhållandena innefattar risker för barnets liv eller hälsa eller på annat sätt äventyrar barnets utveckling.

Omhändertaganden av ungdomar under 18 år skall kunna ske vid omfattande missbruk av beroendeframkallande medel eller allvarlig kriminalitet. I sådana fall måste rätten till skydd för den unges liv och hälsa samt till positiva utvecklingsbetingelser ges företräde. Åtgärden bör bestå i ett kortvarigt omhändertagande.

Om en vuxen person till följd av missbruk av beroendeframkallande medel kommit i ett trängande vårdbehov och är ur stånd att själv bedöma sitt behov av vård bör samhället kunna vidta åtgärd utan hans samtycke. Förutsättningen skall vara att en utebliven vård kan medföra allvarlig fara för hans liv eller hälsa eller på annat sätt leda till allvarliga sociala skadeverkningar för honom själv.

Utredningen anser att de föreslagna möjligheterna till omhändertaganden skall grundas på särskild lagstiftning.

Forts sid 22

STATUS BILDKRYSS

TJOCKIS I FILM- FÄRS					KÄKE INLÄGG I FOT- BOLL				BE- HÄL- LARE			
				FÄTTAR ILSKEN AN- FALL					SOL- GUD			UFFE BERG
MÖTER I TOMTE- SÄCK	SMÅK		STEN- HÖL PRAT BA- RA PRAT					FINA FISKEN GE- MENA				HÄL- LER HJUL
					EFTER SEINE					SKEDE		
FYLLED GOD- BIT					BÖR HÄLLAS I TRIM	VAR FYLLT MED KO- LINAR						AVGE
KATT		DOJKE FLICKA				I SKALA VÄS- SAR			GÖR BARNA MJKKA			
					GÖR DET KATT IBLAND				LED- NING	SKYDD BÖTA TIPS		
BLIR KONST- VERK	GER KRAPS- STYRKA FAVÖR						BÖRJAN HÄLLER UTKIK					GJORDE HEJA- ROFEN KANSKE
KAN MÄN SE I				TIDIG HÄLNING KAN TÄG TIDER				OCH				
GOD- BIT FÖR KÄRO	SLÅ KAN MÄN NETA				SES I TRIPPEL KVA- DRATEN			GÅ				
			TIMA	GÖR LODET TVA STYCKEN				KAOS		KAN TÄCKA TAK		VANA
AN- STÄND							PRATA DE FALIKT				GAM- MAT DRYCK	
HALT GER EN FART							GÅR TILL RHEN			ÖVER- GIVEN		
										MOTOR- VÄG		

nr 9

Namn .....

Adress .....

Postadress .....

Lösningarna måste vara Status redaktion, Box 3196, 103 63 Stockholm, tillhanda senast den 10 dec. För att få delta i tävlingen skall tävlingsbrev vara märkta "Bildkryss nr 9". — Tre priser utdelas som vanligt, nämligen ett på 25, ett på 10 och ett på 5 kronor. Pristagarnas namn meddelas i Status februari.

ANDERZ HARNING Minns Birger

Han kom från Granbergsträsk. Det är en liten norrländsk by bortom vägarna. En av hans bröder har sagt att han redan från början var lite egen. "Han gick liksom för sej själv och sparkade i snön." Jag tycker det är en underbar karaktäristik. Andra barn sparkar inte i snön. I varje fall inte på det sättet. Dessutom brukade han gå omkring alldeles ensam och sparka. Han var en född individualist. Redan på klassfotografier från småskolan gör han intryck av att vara en främling. Han ser in i kameran som om den var en förlängning ut mot världen.

Granbergsträsk räckte väl inte riktigt till. Han gick liksom för sej själv och sparkade i snön.

Han hette Birger Vikström och dog 1958 på ett hotellrum i Stockholm. Tuberkulosen hann upp honom. Han blev trettiosju år. Det kan hända att det ändå var ett långt liv. Jag fick en chock när jag såg en bild av honom på TV-sidan i en tidning: "Birger Vikström berättar ikväll om sin nya bok *De lyckliga åren*".

Men det är alltså en nyutgåva. De lyckliga åren passerade för länge sen i Granbergsträsk. Det var på den tiden Birger gick och sparkade i snön.

Jag antar att det fortfarande finns en hel del som minns honom. Han uppmuntrade till legender och myter.

Han var på sätt och vis något enastående i ett femtiotal som nervöst gömde sig bakom tunga ridåer. Det kunde vara farligt att rubba munkorgen. Gud bodde i Washington och Tingsten skötte sanningen i Stockholm. Det var en frostig tid och det fanns regler.

Birger Vikström var överhuvudtaget obekant med regler. Det betyder inte att han saknade kontakt med verkligheten. Tvärtom umgicks han oavbrutet med den. Han tuggade verklighet. Den som har sett en flistugg på ett sågverk, vet vad jag menar. Mitt upp i allting hade han en humoristisk läggning. En del av hans böcker är mycket bisarra. Och femtiotalet var ingalunda ett decennium av eller med humor. Det fanns kritiker som undrade om han var riktigt klok.

Men det var just det han var.

Jag träffade Birger Vikström några gånger året innan han dog. Han satt på ett ölfik i närheten av gamla Konstfack och höll låda när han inte gick omkring och sålde exemplar av sin senaste bok. Jag var nitton år och försökte bli författare och beundrade honom oerhört. Det är möjligt att jag gjorde honom generad. I mina ögon var han den store nihilisten som alltid gjorde vad som föll honom in och alltid befann sig i harnesk mot samhället.

Nihilism var fö ett mycket gångbart begrepp dåför tiden mellan Tegelbacken och Kungsgatan. The Beat Generation hade börjat skölja upp på stränderna. Det svängde om en massa saker och atombomben var inte mycket att göra åt. Birger kunde kosta på sej att flina. Han hade ställt sej utanför i årtal. Vi andra bara drömde om det medan vi slogs med gulvita dagar.

Han gjorde tidigt upp med tillvaron. Han var beat innan uttrycket ens var uppfunnet. Ingenting av det jag läste i tonåren gjorde ett så omstörtande intryck som diktsamlingen *Istället för rakblad* och den kom ut redan 1950. Det är en liten tunn volym och jag läste ständigt sönder den. Under två hektiska år förbrukade jag sex eller sju exemplar. Birger Vikström bröt sönder ramarna där vi klistrats in: "Själv växlade jag tidigt in på ett sidospår och blev betraktad med berättigad misstro medan gatutrafikanterna lyfte på hatten för stadens borgmästare och visade tillbörlig vördsamhet för en plåtslagare som blivit ordförande i barnavårdsnämnden. Ändå fick jag de bästa råd: En gammal sopkusk talade om arbetets välsignelse en pingstpastor om livet efter detta;

Den Birger som Anderz Harning skriver om i denna fina minnesbild är författaren Birger Vikström. Birger Vikström var en av oss. Han gick och vrenskades på många sanatorier. Han var säkert ingen idealpatient men han var en fin sanatoriekamrat som alltid lämnade minnen och skrönor efter sig där han drog fram.

en timmerkörare om nödvändigheten att snabbt omstörta samhället."

Det var oerhört hädiskt på femtiotalet. Birger Vikström förnekade absolut allt. Han ironiserade över samhället och makten och framtiden och gud. Han spottade på alla dittills uppfunna ismer. Han slog av oss varje minne av god ton och uppfostran med en dånande rallarsväng. Inte ens det heliga Riket mellan Ystad och Haparanda fick vara ifred: "Visst har vi historiska minnen, och med ständigt levande offervilja utrustar vi våra missionärer. Ändå framhärdar ännu andra folk i sina efterblivna vanor: Kineserna äter med pinnar, och fransmännen dricker absint... ibland till och med före klockan tolv på dagen."

Jag jobbade i en musikhandel på Humlegårdsgatan och vägrade i princip att sälja annat än jazzskivor. Nat Adderley blåste som Birger Vikström skrev. Charlie the Bird var Birger Vikström på expressen genom sydstaterna. Ibland visste man inte om det var Billie Holiday eller Birger Vikström som tog en sil mitt i en stingande fraserings. Jag bodde i ett krypin på Hornsgatan ovanför Frälsningsarméns sjunde kår och eftersom min värd var vaktmästare i huset kunde jag smyga mej ner nattetid och sätta mej framför Kristus på korset och

hamra på en bastrumma: Allt lät som Birger Vikström och jag mumlade: Istället för rakblad med dov röst. Det klang till i en trave gitarrer när jag slog särskilt tunga virvlar.

Birger Vikström tvivlade på folkhemsmyten. I hans dikter släpar sig den vanliga människan genom sin åttatimmars arbetsdag fram mot den artificiella belöningen: Sommarstugan, bilen, båten. Eller: "Tyngd som en packåsa av plikter och tvingande nödvändighet / balanserar han ut på dagens tistelstäng / ilar att utföra vad som bör utföras, / kravlar sig beskäftigt fram genom åtta timmar, / väntar och strävar för en högre lön / och en stoltare titel: / kompensation för att han aldrig blev folkhjalte / i blågul fotbollströja, / eller åtminstone distriktsmästare / på hundra meter." När dagen äntligen är slut återstår letargin och passiviteten. Mänskan är reducerad till ett redskap. De makt-havande har snart uppnått den fulländade kontrollen. Vad som sedan finns kvar är produktionsnytta och slaktvikt.

Det har ofta antytts att Birger Vikström tog livet av sej. Han skulle ha tröttnat på mörkmården. Det fanns ju inga synliga gryningar. Men han togs alltså av tuberkulosen liksom många av sina generationskamrater. Han kan-

ske utmanade sjukdomen en smula. Det var det ganska många som gjorde. Han slet ont i många år och var väl inte alltid så försiktig.

Själv trodde jag länge att han begick självmord. Det skulle ha varit en värdig vinjett efter Istället för rakblad. Självmordet var överhuvudtaget romantiskt på femtiotalet. Det var ett sätt att bevisa sin leda. Många bara signalerade den och stoppade i sej alltför få tabletter eller rispade upp handlederna på något ofarligt ställe. Jag skar upp några jack på underarmen medan jag väntade på en flicka som skulle komma och hälsa på. Men hon kom aldrig och jag låg där på utdragssoffan med min blödande arm och reciterade Birger Vikström medan Meade Lux Lewis hamrade en boogie-woogie i bakgrunden. Efter en stund koagulerade blodet och därmed var det slut med det roliga.

Det har också sagts att Birger Vikström missbrukade droger. Han skrev bl a att "Själv känner jag till flera bedövningsmedel / och använder dem flitigt / medan jag vallfärdar inåt, / reser egna katedraler / och läser i en ny skrift: / Åt envar husgudar efter hans behov." Det bevisar naturligtvis i och för sig ingenting. Men nästan alla jag kände rökte marihuana någon

---

Forts sid 22

RHL INFORMATION

Välkommen Tord Axelsson

Vid nyåret 1975 övertar Tord Axelsson posten som förbundssekreterare i riksförbundet. Då avgår nämligen Albert Fredin med pension efter 35 års tjänst i RHL. Redan den 1 oktober tillträder dock Tord Axelsson.

Tord kommer från våra egna led. Han drabbades i ungdomen av tbc. På 1940-talet vårdades han på Uttrans sanatorium i flera år, och han använde tiden för att förkovra sig genom högskolestudier. Under åren 1945—1949 var han ordförande i patientföreningen på sanatoriet och efter utskrivningen ordförande i Stockholms läns lungsjukas konvalescentförening åren 1950—1959. Suppleant i förbundsstyrelsen blev han 1954 och ordinarie ledamot 1967.

Tord har sedan 1959 haft sin dagliga gärning på Länsarbetsnämnden i Solna, senast som 1:e inspektör på arbetsvårdsexpeditionen. Han har beviljats tjänstledighet under ett år för att pröva på jobbet som förbundssekreterare.

Även i kommunalpolitiken är Tord engagerad. Han är ledamot i socialnämnden i Solna sedan 1967, ordförande 1971—1973, suppleant i kommunfullmäktige och dessutom ledamot i kommunens handikappråd.

Av ovanstående framgår att Tord är en meriterad man för sekreterarbefattningen. Genom hans mångåriga tillhörighet till förbundet är han också väl känd bland medlemmarna. Förutom den långa organisationstillhörigheten är han dessutom väl kvalificerad genom de kunskaper han förvärvat genom egna erfarenheter.

Född i Södertälje 1926 och uppvuxen med Södertäljes ishockeyidoler — ett lag som han före sjukdomen själv tillhörde som aktiv spelare — har intresset för hockeyn behållits under åren.

Vi hälsar Tord välkommen. Givetvis uttrycker vi förhoppningen att han skall finna jobbet som förbundssekreterare så intressant att han blir kvar även sedan tjänstledighetstiden gått ut.

De nordiska förbunden kräver fler arbeten till Nordkalotten

Den 6:e Nordkalottkonferensen anordnad av Riksförbundet för Hjärt- och Lungsjuka, Sverige, Tuberkulos- och Lunghandikappades Förbund, Finland och Landsforeningen for Hjerter- og Lungesyke, Norge har hållits i Boden den 23—25 augusti 1974. Förutom de handikappades orga-

nisationer deltog representanter för myndigheterna med arbetsministrarna Valde Nevalainen, Finland, Leif Aune, Norge och Anna-Greta Leijon, Sverige i spetsen. Representanter för Landsorganisationerna och för arbetsgivarna deltog också.

Huvudämnet för konferensen var "Arbetsmarknaden på Nordkalotten och de handikappade" efter inledning av de tre arbetsministrarna och generaldirektör Bo Martinsson på de handikappades vägnar.

Konferensen slog fast att förhållandena på Nordkalotten är säregna med speciellt hårda klimatförhållanden, stora avstånd, gles bebyggelse, dåligt utbyggd hälsovård, dåliga sociala förhållanden på grund av kommunernas svaga ekonomi, ensidigt näringsliv, låg utbildningsnivå och dålig arbetsmiljö.

Mot denna bakgrund beslutade konferensen att kräva av respektive lands regeringar att det tillsättes en kommitté för att utreda och främja förslag till egna planer för utveckling av arbetsmöjligheterna för handikappade på Nordkalotten. Utredningen bör pröva om ett starkare statligt stöd för utveckling av näringslivet kan etableras, så att arbetstillfällena blir mer differentierade, om flera handikappade kan erhålla arbete i offentlig tjänst, om samarbete med skyddad verksamhet kan etableras över landsgränserna på Nordkalotten, om särskilda anordningar kan sättas igång för att stärka arbetsvården, om kvotlagstiftning bör införas för att säkra arbete åt handikappade, om obligatorisk arbetsförmedling bör införas och om verksamheter kan sättas igång för att stärka kommunernas ekonomi.

Konferensen uttalade också att förslaget om ett rekonditioneringscenter för hjärt- och lungsjuka på Nordkalotten snarast bör realiseras och att hälsovården också utbygges med både förebyggande vård och behandling.

Värdefull kurs i Svalöv

Riksförbundet för hjärt- och lungsjuka (RHL) har i maj månad 1974 anordnat en rehabiliteringskurs för hjärtsjuka. Till kursen, som varade i 3 dagar och hölls i Svalövs Folkhögskolas lokaler, hade 17 manliga hjärtsjuka från Malmö Allmänna Sjukhus sjukgymnastikavdelning fått förmånen att delta. Avsikten med kursen, som närmast anordnats för de som drabbats av hjärtinfarkt, var att lämna dessa information om hur en hjärtinfarkt uppkommer samt råd och anvisningar om såväl vilka åtgärder som personen ifråga först skall vidtaga i ett akut läge som de åtgärder han bör vidtaga i förebyggande syfte. Att sedan vistelsen på folkhögskolan gav oss alla ett gott kamratskap och ett minne för livet förringar icke dess värde, rapporterar ÅKE WILÉN.

I kursledningen ingick Bengt Dahlström som representant för riksförbundet och Tore Lejon som representant för lokalföreningen i Malmö. Som föreläsare hade förbundet haft förmånen att få docent Bengt Johansson och doktor Ola Olsson från Malmö Allmänna Sjukhus samt näringsfysiolog Marianne Svensson.

Vidare medverkade kurator Kristina Pettersson och sjukgymnasterna Ingrid Tuveesson och Barbro Petri från Malmö Allmänna Sjukhus. Kuratorn lämnade information i sociala frågor och sjukgymnasterna ledde de gymnastikaktiviteter som dagligen förekom.

Under och efter den dagliga programtiden ställdes många frågor till

de sakkunniga, som besvarade dessa utförligt och på ett för deltagarna förståeligt sätt. Tydligt kände de sakkunniga även någon form av avkoppling under dessa dagar eftersom de aldrig vid något tillfälle visade sig vara besvärade av våra frågor.

Riksförbundet har här tagit ett värdefullt initiativ för att lämna erforderlig information till den hjärtsjuka och vi hoppas att ansvariga i samhället i fortsättningen kommer att övertaga denna verksamhet.

Enligt uppdrag från samtliga deltagare i kursen vill jag härmed rikta ett varmt tack till RHL och till samtliga medverkande föreläsare och sjukgymnaster.

Blommor i Västervik

Föreningen hjärt- och lungsjuka, Västervik firade lördagen den 24 augusti sitt 30-årsjubileum. Det skedde i samband med den årligen återkommande kamratträffen, som är en samling till fest där samtliga lokalföreningar i Kalmar län deltar. Det var också märkesår för Vimmerbyortens förening för hjärt- och lungsjuka och Nybroortens konvalescentförening för hjärt- och lungsjuka. Dessa firade 30- resp 25-årsminnet.

Med anledning av Västerviksföreningens 30-årsjubileum hade kamratträffen i år förlagts just till Västervik. Närmare 200 personer deltog i festligheterna, som inleddes vid Slottsruinen på förmiddagen. Där konserterade regionmusikkåren från Linköping under ledning av kapellmästare Sigurd Mo-

dér. Deltagarna hade därefter ett par timmar till sitt förfogande, då de fick välja mellan en skärgårdstur med turistbåten Wasaholm eller att bese Västervik. Många valde sjöturen medan de andra tog tillfället i akt att se innerstan i centralorten.

På eftermiddagen samlades man till gemensam middag på Folkets Hus, där den jubilerande föreningen blev föremål för en del hyllningar. Studiekonsulent Hans Persson, Stockholm, representerade Riksförbundet för hjärt- och lungsjuka och överlämnade en kristallvas. Centralorganisationen för hjärt- och lungsjuka i Kalmar län och övriga lokalföreningar i länet överlämnade en tavla genom ordföranden i centralorganisationen, Sigfrid Celander.

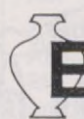
Fyra medlemmar i Västerviksföreningen har varit med sedan starten den 9/1 1944 och dessa fyra, Elsie Svensson, Maj Svensson, Ingrid Mathsen och Torsten Johnsson belönades med blommor. Blommor fick också kassören Karl Ekström, Västervik mota för en synnerligen välskött kassa under hela sjutton år.

Hans Persson

Syrgasen blir läkemedel

I skrivelse från Socialstyrelsen den 18 juli 1974 har förbundet underrättats om att patienter i behov av syrgas från den i november i år kan få recept expedierade inom ramen för sjukvårdsförsäkringens läkemedelsförmån. Detta innebär att patienter som vårdas i hemmet och som behöver syrgas endast behöver betala denna med 15 kr vid varje inköpstillfälle.

Redan 1969 gjorde riksförbundet sin första framställning till Socialstyrelsen om kostnadsfrihet för syrgas. Efter många turer har nu Socialstyrelsen äntligen bestämt sig för att medge kostnadsreducering. I våra framställningar har vi även krävt kostnadsfrihet för transporten av syrgas. I Socialstyrelsens svar anges att frågan om kostnadsfrihet för syrgas på viss indikation avgörs av Kungl Maj:t. Förbundet ämnar fullfölja frågan med egen framställning även denna gång. Efter fem års arbete med frågan har vi vunnit en halv seger, nu går vi vidare för att få syrgasen helt kostnadsfri liksom även transportkostnaderna.

Stockholms

Ett tryggt stöd i en svår stund

ELDBEGÄNGELSEFÖRENING

Ombesörjer både eldbegängelse- och jordbegravningar. Utan enskilt vinstintresse.

Huvudkontor: Sveavägen 116 vid Odengatan

15 16 60

Söder: Ringvägen 127

40 58 59 eller 40 58 76

Kungsholmen: Hantverkarg. 28

(AB Öhmans begr.byrå) 53 33 75

Östernalm: Valhallav 143 63 40 61

Handen: Källv. 20 B 777 22 10

Märsta: Ombud. Stationsg. 3 0760/150 90

Sollentuna: Sollentunav. 118 96 26 25

Hägersten: Blommensbergsv. 127

vid Hägerstensv. 18 65 00

Järfälla: Ombud fru G. Hahn 0758/108 00

Göteborg: Chalmersg. 21 031/20 21 30

Rådgivning och dödsfallsanmälan efter kontorstid 08/51 91 00

En verkligt listig formulering, som kan sätta myror i huvudet på vilken uttolkare som helst.

Fortsättningsvis säger man att atmosfärens innehåll av tritium ändrats genom de hittills utförda vätebombsproven.

Här gör man ett käckt försök att s a s låta djävulen ge Belsebub en örfil.

Man rör sig med sannolikheter

Det mesta i kärnkraftsforsvararnas vokabulär bygger på sannolikhetsberäkningar, som samtliga mer eller mindre hänger i luften. Något riktigt säkert kärnkraftverk existerar helt enkelt inte i sinnevärlden. Likadant är förhållandet i fråga om anrikningsanläggningar, bränslefabriker och uppberedningsanläggningar.

Avfallet kan lagras i exempelvis stål-cylindrar, som emellertid måste vara hållbara i tusentals år. Finns det någon professor i hållfasthetslära som kan garantera en sådan hållbarhetstid. Säkert inte.

Vilken lagringsmetod man än använder, så får man en del radioaktiva ämnen som rimligen måste övervakas under flera människogenerationer. Dessutom får man en, jämförelsevis mindre, mängd plutonium och andra sk aktinider över när kärnprogrammet en gång avbryts, antingen det blir relativt snart eller om femtio eller hundra år. Detta plutonium måste också lagras och övervakas och den tiden blir ännu längre — flera hundra tusen år.

Kärnkraften innebär, hur man än vrider och vänder på problemen, ett katastrofhot och en belastning på kommande generationer. Redan vid den

nuvarande, relativt sett blygsamma utbyggnadsnivån är riskerna uppenbara för envar.

Men dagens beslutsfattare går på i ullstrumporna. De planerar för en alltmer accelererad utbyggnad av det påbörjade energisystemet, styrda av ett blint och fantasilöst tillväxttänkande.

En amerikansk forskare, A. W. Weinberg, en av de på högsta nivå ansvariga för kärnkraftens utbyggnad i USA, har haft kurage nog att säga så här: "Sysslar man med instrument för nukleär destruktion, måste man inför sig själv rättfärdiga detta, och vi reaktorforskare är bara obetydligt mindre ansatta av skuldkänslor än våra vapenkonstruerade kollegor."

Förvisso ett yttrande att lägga på minnet för både experter och lekmän.

MINNS BIRGER

 Forts fr sid 19

Nuvarande, relativt sett blygsamma utbyggnadsnivån är riskerna uppenbara för envar. Men dagens beslutsfattare går på i ullstrumporna. De planerar för en alltmer accelererad utbyggnad av det påbörjade energisystemet, styrda av ett blint och fantasilöst tillväxttänkande. En amerikansk forskare, A. W. Weinberg, en av de på högsta nivå ansvariga för kärnkraftens utbyggnad i USA, har haft kurage nog att säga så här: "Sysslar man med instrument för nukleär destruktion, måste man inför sig själv rättfärdiga detta, och vi reaktorforskare är bara obetydligt mindre ansatta av skuldkänslor än våra vapenkonstruerade kollegor."

Jag var utomlands när Birger Vikström dog och fick inte reda på det förrän ett halvår efteråt. Först trodde jag det överhuvudtaget inte. Han kunde inte bara dö utan vidare. Han hade inte rätt att dö så plötsligt. Det var ju han som hade öppnat dörrarna och släppt in friskluften. Satt jag kanske inte i Amsterdam och försökte skriva Vikström-dikter? (De refererades lyckligtvis av Metamorfos). Hade jag inte rentav börjat leka med en saltsax

för att fånga upp de mest ironiska Vikström-klangererna?

Men han var alltså död. Det var en fruktansvärd orättvisa. En mästare hade tystnat. Katedralerna tömdes på ord. Om jag inte genast störtade in i molnen skulle ingenting rädda mej: "I stort skiljer ju ingenting / den ene från den andre / Varje granhäck är lika välklippt / som dess ägare".

Jag störtade in i molnen. ■

SOCIALVÄRD

 Forts fr sid 16

Enligt utredningens mening är inte lagen om slutna psykiatrisk vård i vissa fall en lämplig grund bla därför att detta skulle innebära en utvidgad tillämpning av det psykiatriska sjukdomsbegreppet.

Nuvarande bestämmelser om övervakning föreslås bli ersatta med frivilligt förordnade kontaktmän. Utredningen föreslår vidare att bestämmelserna om föreskrifter, förmaning och varning utmönstras ur lagstiftningen.

Socialutredningen anser att socialvården har de bästa förutsättningarna att svara för såväl utredning som verkställighet även när det gäller omhändertaganden utan den enskildes samtycke. Utredningen föreslår att länsrätten blir beslutsorgan i dessa ärenden. Ordföranden i social nämnd eller särskilt utsedd förtroendeman inom nämnden bör dock kunna fatta interimistiskt beslut i akuta situationer. Sådant beslut skall omgående prövas av länsrätten. Beslut om omhändertaganden skall i fråga om ungdom och vuxna omfatta högst tre månader.

Ordförande i utredningen har varit Thure Andersson. Sekreterare är Jan Nasenius, Ingvar Svensson, Bengt Söderberg och Anders Thunved. ■

RÖDFÄRG

Vår nya prislista gällande för 1974 upptager vit linolfärg, Dalbränd stubbtjära, impregneringsolja, portfärg, asfalttjära, taktjära, borstar m.m. Ring eller skriv och begär prislistan, den sändes gratis och franco omg.

FÄRG & CEMENT

Ulfshyttan, 781 00 Borlänge

Tel 0243/510 62, kontors- och affärstid 9—12, 13—17, lörd. 9—12. Ombud antages ej.

VÄVSTOLAR

VÄVRAMAR
VÄVREDSKAP
KNYPPELDYNOR

Begär katalog

Vävstolsfabriken

Fack 125, GLIMÄKRA. Telefon 044/421 41

Riksbekant SPECIALINDUSTRI för VÄVSTOLAR i KVALITETSUTFÖRANDE

Receptfri hjälp vid lindriga halsinfektioner och hosta

Bafucin

tabletter
vid lindriga infektioner
i munhåla och svalg.

25 st
50 st   50×10 st
100 st   (stripskator)

Quilla Simplex

hostmedicin med dosbägare
löser hostan i förkylningstider.

100 ml
300 ml
1000 ml

Välsmakande, moderna läkemedel

- utan socker
- utan syntetiska färgämnen

Receptfria läkemedel från
Läkemedelsföretaget Ferrosan, Malmö.

 FERROSAN

ABF är arbetarrörelsens
studieförbund.

ABF är RHL:s studieförbund.
RHL är en av medlems-
organisationerna i ABF.

ABF har ett brett utbud av
studiecirklar.

Studiecirkeln är en avspänd
studieform med en
kamratgrupp på 5-12
deltagare, där man lär
känna varandra, kan
diskutera och trivas.

Gå med i en ABF-cirkel!

Växa tillsammans.

TÄNK PÅ
HJÄRT- OCH LUNGSJUKAS
BLOMSTERFOND

Postgiro 95 00 11 - 7

Bankgiro 573 - 4090

Riksförbundet för hjärt- och lungsjuka inbjuder till studievärvningskampanjen

Fler studiecirklar — starkare föreningar

STUDIEVÄRVNINGSKAMPANJEN är en uppföljning av den mycket uppskattade och nu avslutade medlemsvärvningen, vilken tillförde föreningarna ett stort antal nya medlemmar. Vi vet också att många av dessa går och väntar på ett erbjudande om att delta i någon av föreningens aktiviteter. Kanske i en studiecirkel i något aktuellt ämne eller i en hobby- eller konsthantverksgrupp där anlagen för proportioner, färg och form kan utvecklas.

Föreningens studieorganisations står gärna till tjänst med närmare upplysningar om tävlingsbestämmelser, blanketter och studietips.

PRISERNA består av:

En Bulgarienresa (två veckor) till den som anmäler flesta antalet deltagande medlemmar till studiecirklar i förhållande till medlemsantalet den 31/12 1973.

En Bulgarienresa lottas ut bland samtliga tävlande, där den tävlande erhåller en lott för varje, godkänd cirkeldeltagare.

En Bulgarienresa utlottas bland godkända cirkeldeltagare.

Dessutom utgår ett antal extrapriser.

För att få räknas som värvad cirkeldeltagare måste denne ha deltagit i 80 % av samtliga sammankomster.

Studievärvningskampanjen pågår under tiden 15/9 1974—31/3 1975. Den är öppen för alla medlemmar inom RHL.

Tävlingen omfattar cirkeldeltagare vilka använder något av Skolöverstyrelsen (SÖ) godkänt statsbidragsberättigat studiematerial.

Studiecirkeln skall också administreras av ABF.

Vill Du veta mera om **STUDIEVÄRVNINGSKAMPANJEN** — kontakta föreningens studieorganisationsör eller sänd in kupongen.

Till Riksförbundet för hjärt- och lungsjuka
Box 3196, 103 63 STOCKHOLM 3

Jag önskar närmare upplysningar

Namn .....

Adress .....

Tel. ....

Postnr och postadress .....

Medlem i lokalföreningen: .....

Namn .....

Adress .....

Tel. ....

Postnr och postadress .....